

☀ EESTI VESKIVARAMU MTÜ ☀

Hellenurme küla Palupera vald Valgamaa 67514
e-post: mae@veskivaramu.ee tel +372 76 79 809 mob+372 52 05 142
www.veskivaramu.ee

Eesti Vabariigi valitsus
Justiitsministeerium
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Rahandusministeerium

05.10.2010

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel Konkurentsiameti koostatud taastuenergia toetuste analüüsisist

Hüdroenergia kasutamine on traditsiooniline ja loodussõbralik tegevusvaldkond kogu inimkonna ajaloos. Hüdroenergiast on saanud nii Eestis kui ka teistes Põhjamaades alguse elektrienergia tootmine, mille traditsioone ning väärtusi kannavad endas edasi täna töötavad hüdroelektrijaamad (HEJ). HEJ-d ja vesiveskid on maakondliku kultuuripärandi kandjad, kusjuures pooled neist on tehnikamälestised ning u. 25% on arhitektuurimälestised. Kompleksselt on nad olulised turismimagnetid. Oluline osa neist täidab ülesandeid avalikes huvides. HEJ ja vesiveskid on terviklik ehitiste rühm, mis koosneb valdavalt veehoidlast, paisutustammist, sildregulaatorist, hoonest ja tootmisest. Sildregulaatorid täidavad avalike teede ülesandeid teeseaduse mõistes, paisutustammid tagavad veskijärvede avaliku veekogu kasutuse. Kõik eelnimetatuga seotud kulud on senini kandnud hüdroenergia tootja. Konkurentsiamet (Amet) valmistas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) tellimisel analüüsi taastuenergia toetustest (Analüüs), mida Amet tutvustas avalikkusele 14.09.2010. Analüüs, mille põhjal plaanitakse langetada taastuenergia sektori käekäiku ja investeringuid oluliselt mõjutavaid otsuseid, on tunnustatud ametkondade siseseks kasutamiseks. See rikub oluliselt sektori ettevõtjate põhiõigusi ja on seega äärmiselt kahetsusväärne. 29.09.2010 kohtusid Jägala Energy OÜ, Koprapere OÜ ja IMG Energy OÜ esindajad Konkurentsiametiga, et tutvuda hüdroenergia toetuste analüüsiga. Olles tutvunud hüdroenergia toetuste analüüsiga eelnimetatud ettevõtjate kohta, nendime, et analüüs on märkimisväärsete puudustega ning ei sobi ühegi järelduse tegemiseks, eriti investeringutega seotud järelduste tegemiseks.

Ameti analüüsist nähtuvalt:

- 1) Analüüsi aluseks on võetud 5 suurimast HEJ-st 3 (jooksva aasta alusel üle 35% kogutoodangust), mistõttu valim ei ole adekvaatne. Suuremal osal HEJ-dest on Eestis kümneid kordi väiksemad tootmismahud, samas püsikulud on sisuliselt samasugused suuremate Eesti HEJ-dega. Samuti väärneb märkimist, et tootmises osaleb enam kui 40 tootmisüksust.
- 2) Analüüsi üheks sisendiks oleva eksperthinnangu koostanud ekspert (V kategooria energiaaudiitor hoonete alal) ei ole tutvunud kohapeal ühegi HEJ või vesiveski tootmisestruktuuriga ja vesirajatistega ega tundnud huvi asjaomaste hüdroloogiliste andmete vastu, mis on otseses seoses toodetava energiahulgaga. Ekspert hinnang on antud kasutades hüpoteetilisi arvvaartusi, millel puudub mingisugunegi seos tegeliku olukorraga.

- 3) Valimisse kuulunud OÜ Tamme kasutab ettevõtluses õigusvastaselt võõrandatud ning tagastatud vesiveskit, samuti isevalmistatud turbiinseadet, mis ei ole keelatud. Ettevõtjal on õigus kasutada isiklikku vara ettevõtluses, millelt on juba maksud makstud (tagastatud vara, tööriistad, seadmed, sõiduvahendid, sidevahendid jne).
- 4) Analüüs põhineb üle keskmise (rohkete) vooluhulkadega aastatele, milleks olid 2007-2009. Valimiaastate veekogused on EMHI andmetel lähimineviku madalveeperioodide aastatest kuni 3 korda suuremad.
- 5) Analüüsis ei ole arvestatud HEJ rajamise eripärasid. HEJ rajamisel on esmane investeering äärmiselt kõrge. Reeglina tehakse esmalt kriitilised investeeringud tootmise alustamiseks ning ülejäänud investeeringud tootmistegevuse käigus kassavoost (puudub piisav krediitivõime). Ainsad eeskujuliku investeeringuga HEJ on Eestis Eesti Energia omanduses olevad Linnamäe HEJ ja Keila HEJ, mis on ka tehnika- ja muinsuskaitsemälestised. Kõigil valimis osalenud ettevõtjatel on ehitised lõpetamata (investeerimiskohustus), mis on dokumentaalselt ja faktiliselt tõestatavad. Juhtsime analüüsi andmete kogumise käigus sellele ka kirjalikult tähelepanu.
- 6) Analüüsi aluseks olevates küsimustikes ei antud võimalust näidata tulevikuinvesteeringuid, mille vajadus tuleneb muinsuskaitseadusest, looduskaitseadusest, veeseadusest, teeseadusest, maaparanduseadusest, vee-erikasutusloast, avalikult kasutatavatelt veekogude kehtestatavatest tingimustest või muudest normidest. Märkimisväärsed seadustest tulenevad investeeringud tuleb teha juba 2013 aasta 1. jaanuariks. Samas on vastavate investeeringute osakaal kassavoost märkimisväärse osaga. Kohati ei kata tänane kassavoog isegi investeerimisvajadust/-kohustust, rääkimata kasumist.
- 7) Ei arvesta mittenõuetekohaste maaparandusrajatiste poolt tekitatud setteprobleeme, mis kuuluvad üldjuhul riigimetsa haldajale. Setete kõrvaldamise kohustus on aga Keskkonnaameti ehk riigi poolt pandud HEJ omanikule ilma kulude hüvitusega.
- 8) Mõned vesiveskid ja HEJ-d on Natura 2000 aladel, kus kehtivad ranged normid ökoloogilisele vooluhulgale ja veerežiimile.
- 9) Uute vee-erikasutuslubade (NB! vee-erikasutusluba antakse ainult 5 aastaks) väljaandmisel nõutakse parimate tehnoloogiate kasutamist (automaatselt reguleeritavad seadmed) ning samuti pannakse tootjale nõuded keskkonnainvesteeringuteks pärast tootmistegevuse lõpetamist (veekogu korrastamine jne).
- 10) Arvestatud ei ole HEJ-de erinevate osade vanust (kohati kuni 100 aastat) ning amortisatsioon on määratud justkui uutele kompleksidele. Reeglina investeeritakse tootmiseseadmetesse ja vesirajatistesse erinevatel perioodidel. Samuti nende bilansiline kajastamine erineb kardinaalselt.
- 11) Keskkonnanõuete osaline täitmine või täitmata jätmine tulenevalt investeerimissuutmatusest toob endaga kaasa toetuste ärajäämise, millele järgneb ettevõtja tegevuse lõpetamine.

- 12) Aluseks on võetud Nord Pool Spoti elektribörsi Soome piirkonna viimase 5 aasta keskmine hind 626 kr/MWh, mis jääb HEJ kättesaamatuks järgnevatel asjaoludel:
- a. Vesiveskid ja HEJd müüvad elektrienergiat avatud tarnena (kõik, mis toodad, ostetakse ära).
 - b. Nord Pool Spot hind on elektrienergia fikseeritud tarnele, kus tarned tuleb tootja poolt määrata 1 päev ette 100 kWh täpsusega iga tunni kohta ning tarne ebatäpsused tuleb vastavalt kas müüa või osta bilansienergia hinnaga (bilansienergia hind on oma olemuselt trahv elektrienergia tootmise ebatäpse prognoosi eest).
 - c. Bilansihaldur (nõ vahendaja ostja ja müüja vahel) arvestab hinnariski tootjaga lepingu sõlmimisel ning vähendab riski võrra vesiveskitelt ja HEJ-lt ostetava elektrienergia ostuhinda. Erinevus Nord Pool Spot hinna ja avatud tarne lepingu hinna vahel on antud riski tõttu ligikaudu 3,5 EUR/MWh (ca 54,8 EEK/MWh).
- 13) Tulenevalt hüdroenergia toodangu sesoonsusest ja Nord Pool Spoti hinnakujunemise teguritest lähtuvalt on hüdroenergia aasta kaalutud keskmine hind madalam Nord Pool Spoti hinnast, kuna suurema toodanguga perioodid (veerikkad perioodid) langevad madala energiahinnaga perioodile.
- 14) Amet on märkinud tuginedes analüüsile, et vesiveskid ja HEJ-d tasuvad end ära 2 aastaga. Samas peab analüüs arvestama võõrkapitali tagasimaksete ja selle võimekusega. Antud hetkel seda tehtud ei ole ning seetõttu ei taga Ameti järeldused laenulepingutega võetud kohustusi (laenu tagasimaksed, finantsvõimekuse näitaja jne) ega ettevõtte jätkusuutlikkust.

Olukord, kus Kliima- ja Energiaagentuuri nõukoja liikme erafirma (OÜ Hevac) teeb ära kogu Kliima- ja Energiaagentuuri põhikirjalise töö Kliima- ja Energiaagentuuri enda teadmata on ennekuulmatu. Samal ajal teame, et Kliima- ja Energiaagentuuris on vastav pädevus taastuvenergeetika valdkonnas olemas.

Selliste eeltoodud meelevaldsete sisendandmetega analüüsi kasutamine diskrediteerib meie riigi pikaagset energiapoliitikat ning energiatootjaid.

Lugupidamisega

Mae Juske
MTÜ Eesti Veskiaramu juhatuse liige
/allkirjastatud digitaalselt/

Jan Niilo
MTÜ Eesti Veskiaramu juhatuse liige
/allkirjastatud digitaalselt/